

Nr 22.

Ankom till Riksdagens kansli den 14 mars 1913 kl. 11 f. m.

*Utlåtande, angående ökat anslag åt änke- och pupillkassan vid
riksbankens avdelningskontor och pappersbruk.*

Fullmäktige i riksbanken hava den 20 februari 1913 till utskottet avlåtit en så lydande framställning:

*Banko-
fullmäktiges
framställning.*

»I skrivelse till bankoutskottet av oktober 1912, vilken skrivelse härmed överlämnas, hava verkställande styrelseledamöterna vid riksbankens avdelningskontor, med undantag av verkställande ledamöterna vid avdelningskontoren i Malmö och Västerås, gjort framställning om sådan ändring i nu gällande bestämmelser om deras delägarerätt i änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor, att de på grund av den lön, de såsom verkställande styrelseledamöter åtnjuta, måtte tillerkännas delägarerätt i nämnda kassa.

Delaktighet i änke- och pupillkassan har hitintills jämlikt § 1 i stadgarna för kassan tillkommit verkställande styrelseledamöter, som tillika äro tjänstemän i riksbanken endast i deras egenskap av tjänstemän på ordinarie stat vid riksbankens avdelningskontor. I enlighet härmed uppgår delaktighetsbeloppet för närvarande till sammanlagt kronor 20,280.

Om ifrågavarande framställning vinner bifall, skulle däremot delaktighetsbeloppet belöpa sig till sammanlagt kronor 24,240.

Det har synts fullmäktige att en så väsentlig ökning i kassans förpliktelser icke utan vidare kunde påläggas densamma, så mycket mer som der. undersökning, grundad på allmänna änke- och pupillkassans dödlighetstabeller och en räntefot av 3 ½ procent, om kassans förmåga att fullgöra sina förpliktelser, vilken enligt fullmäktiges beslut den 14

juni 1906 ägde rum samma år, gav till resultat, att en kapitalbrist då förefanns å kronor 77,200, motsvarande en brist i det av Riksdagen beviljade årliga anslaget av cirka kronor 2,700. Visserligen höjdes därefter anslaget från kronor 4,550 till kronor 6,000 eller med kronor 1,450, men i allt fall torde, även om en räntefot av 4 procent legat till grund för beräkningen, bristen i det årliga bidraget härmed ej kunnat utjämnas.

Med fästat avseende härå, tillkomsten sedan år 1906, av 32 nya delägare samt de ytterligare anspråk på kassan, som nu framställas, hava fullmäktige ansett det vara angeläget att, innan dessa anspråk underställas utskottets prövning, låta anställa en ny undersökning rörande kassans likviditet, och hava fullmäktige uppdragit verkställandet härav åt byrådirektören i riksförsäkringsanstalten K. Dickman.

Till fullgörande härav har Dickman avlämnat bilagda redogörelse.

Beräkningarna äro uppgjorda för den sista december 1912 på grund av allmänna änke- och pupillkassans dödlighetstabeller och en räntefot av $3\frac{1}{2}$ procent.

Enligt denna räntefot förefinnes i kassans nu åliggande pensionsförbindelser en kapitalbrist av kronor 249,000, motsvarande en brist i det årliga bidraget av cirka kronor 8,700, och i dess blivande förbindelser, i händelse föreliggande förslag bifalles, en kapitalbrist av kronor 363,000, motsvarande en brist i det årliga bidraget av cirka kronor 12,700.

Efter en räntefot av 4 procent reduceras kapitalbristen i förra fallet till cirka kronor 134,000 och bristen i det årliga bidraget till kronor 5,360 och i senare fallet till respektive kronor 228,000 och kronor 9,120.

Resultatet av den gjorda undersökningen ådagalägger sålunda, att kassan icke, utan att dess ställning ytterligare försvagas, kan påläggas nya förpliktelser med mindre än att dess kapital förstärkes eller det årliga bidraget ökas.

Med hänsyn till det sätt, varpå kassans tillgångar äro placerade och framdeles antagas kunna placeras, torde en beräkning med 4 procent räntefot vara betryggande. För att täcka den nuvarande bristen och kunna möta ytterligare krav på kassan genom tillkomsten av nya delägare erfordras alltså cirka 8,000 kronor samt för den ifrågavarande ändringen i bestämmelserna för verkställande styrelseledamöter ytterligare 4,000 kronor.

Kassans ställning den sista december 1912 framgår av nedanstående tablå:

*Vinst- och förlusträkning.**Debet:*

An pensionsräkning	kronor	10,420: 25
» omkostnadsräkning	»	976: 68
» kapitalberäkningen gottgöres för skillnaden mellan ovan och motstående	»	23,159: 92
Summa kronor		34,556: 85

Kredit:

Per riksbankens anslag	kronor	6,000: —
» intresseräkning	»	16,613: 71
» delägareavgifter	»	11,776: 48
» vakansbesparing	»	166: 66
Summa kronor		34,556: 85

*Utgående balansräkning.**Debet:*

An räkning med riksbanken	kronor	146: 27
» innestående å depositionsräkning	»	52,600: —
» räntebärande obligationer	»	369,510: —
Summa kronor		422,256: 27

Kredit:

Per kapitalräkning	kronor	422,256: 27
Summa kronor		422,256: 27

Till stöd för sin framställning hava sökandena i huvudsak framhållit,

att arbete och ansvar såsom verkställande styrelseledamot är i många avseenden jämförligt med de åligganden och det ansvar, som tillhöra tjänstemän i tredje och fjärde graderna vid huvudkontoret;

att denna likställighet i arbete och ansvar lett till en formell likställighet i avlöning och delvis pensionsförhållanden;

att uppdraget att vara verkställande styrelseledamot medför utåt stora förpliktelser och uppoffringar i ekonomiskt avseende;

samt att på grund härav och de uppdrivna levnadskostnaderna en verkställande styrelseledamot mötes av stora svårigheter att kunna förbättra sina ekonomiska villkor och familjens framtidsutsikter.

Vidare har framhållits, hurusom enligt 78 § mom. 2 i bankoreglementet verkställande styrelseledamot, som tillika är tjänsteman i riksbanken, är berättigad att vid 65 levnadsår och 35 tjänsteår i pension åtnjuta sin lön såsom sådan ledamot oavkortad, och hurusom genom tillägg sistlidet år till § 80 i samma reglemente fullmäktige äga, om de finna så erforderligt, att tidigare än i § 78 angives, på pensionsstat överflytta verkställande styrelseledamot och beräkna pensionsbeloppet efter den lön, som för verkställande styrelseledamot är bestämd, såvida han under minst 10 år tjänstgjort som sådan.

Mot de skäl, som sålunda framhållits, hava fullmäktige ej något att erinra.

På grund härav och då det väl får antagas, att förordnande att vara verkställande styrelseledamot endast i mera sällsynta fall återkallas, synes det fullmäktige vara med billighet förenligt, att verkställande styrelseledamöter, som tillika äro tjänstemän i riksbanken, beredas delägar rätt i änke- och pupillkassan, på grund av den lön, som tillkommer dem i sådan egenskap, och att samma förmån jämväl inrymmes åt riksbankstjänsteman, som nu innehar dylik befattning under villkor, att till kassan erlägges ett belopp, som motsvarar skillnaden mellan å ena sidan vad som skolat av honom erläggas till kassan, ifall han under den tid han tjänstgjort såsom verkställande styrelseledamot varit såsom sådan delaktig i kassan, samt å andra sidan vad han för samma tid erlagt.

Sammanlagda beloppet av dylika retroaktiva avgifter belöper sig till omkring 5,000 kronor.

I enlighet med vad här anförts hemställa fullmäktige, att bankoutskottet måtte förordna, att §§ 1 och 4 av stadgarna för änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk skola erhålla följande ändrade lydelse ävensom att efter stadgarna intages ett övergångsstadgande av nedanstående lydelse:

§ 1.

Delaktighet i änkekassan — — — i kassan erfordras.

Tjänsteman på ordinarie stat vid huvudkontoret, som utses och förordnas till verkställande styrelseledamot, är jämväl berättigad till delaktighet i kassan, såvida anmälan om överflyttning från bankostatens änke- och pupillkassa sker hos fullmäktige i riksbanken inom månaden näst efter förordnandet.

§ 4.

Pensionerna utgå med nedan angivna undantag efter beräkning av den lön, som delägare å bankens stat uppbär, till belopp, motsvarande 24 procent av densamma.

Pensionsrätt för verkställande styrelseledamot beräknas efter den lön, han i sådan egenskap enligt stat uppbär.

De årliga pensionerna utgöra efter delägare:

med 500 kronors lön	kronor 144: —
och med lön däröver intill 1,000 kronor	» 240: —.

Pensionsrätt för tjänstepersonalen vid Tumba pappersbruk, vilkens avlöning till en del består av naturaförmåner, bestämmes i § 5 här nedan.

Delägare, som förflyttas till annan, av rätt till pension — — — kan vinna ytterligare ökad delägar rätt.

Övergångsstadgande.

Tjänsteman på ordinarie stat i riksbanken, som redan innehar befattnings såsom verkställande styrelseledamot, är berättigad att i denna sin egenskap tillgodonjuta delaktighet i kassan mot det att han senast före utgången av år 1913 till kassan inbetalar ett belopp, motsvarande skillnaden mellan å ena sidan, vad som skolat av honom erläggas till kassan, ifall han under den tid, han tjänstgjort såsom verkställande styrelseledamot, varit såsom sådan delaktig i kassan, samt å andra sidan vad han för samma tid erlagt.

Vidare och under hänvisning till den utredning, som, efter vad ovan angivits, verkställts av byrådirektören Dickman, hemställa fullmäk-

tige, att riksbankens årsbidrag till kassan, vilket nu utgår med 6,000 kronor, måtte höjas till 18,000 kronor, därest fullmäktiges hemställan bifalles om delaktighet i kassan för verkställande styrelseledamöter i denna egenskap, och till 14,000 kronor, därest den nu gjorda framställningen om delaktighet i kassan ej skulle bifallas.»

Historik.

För riksbankens tjänstemän och betjante finnas två pensionskassor, nämligen bankostatens änke- och pupillkassa, för tjänstemän och betjante vid huvudkontoret samt änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk, för tjänstemän och betjante vid nämnda kontor ävensom för vissa befattningshavare vid Tumba bruk.

Angående dessa kassors bildande och utveckling har bankoutskottet vid 1877 års riksdag uti sitt memorial nr 8 i fråga om anslag till sistnämnda kassa lämnat närmare redogörelse. Då nu höjt anslag till samma kassa ifrågasattes, anser sig utskottet från denna redogörelse böra erinra om följande:

För beredande av understöd åt nödställda änkor och minderåriga barn efter tjänstemän och betjante vid det forna bankodiskontverket bemyndigades fullmäktige i riksbanken av rikets år 1823 församlade ständer att av angivna medel tills vidare och intill dess någon lämpligare utväg kunde vid en kommande riksdag bliva rikets ständer förelagd, åt sådana änkor och barn provisionellt anordna gratifikationer, vilka borde vid påföljande riksdag till rikets ständers prövning och stadfästelse anmälans. Denna välvilja utsträcktes vid 1828—1830 årens riksdag till änkor och barn efter tjänstemän och betjante vid dåvarande länekontoren i Göteborg, Malmö och Visby samt vid 1847—1848 årens riksdag till tjänstepersonalens vid Tumba bruk änkor och barn, varförutom vid sistnämnda riksdag rikets ständer, jämte förklarande, att de vid en kommande riksdag ville tillse, huruvida en särskild pensionsanstalt för änkor och barn efter omförmälda tjänstemän och betjante kunde tillvägabringas, ålade fullmäktige att emellertid, till beredande av fond för en dylik pensionsinrättning, låta på lämpligaste sätt förränta icke allenast de odisponerade behållningar, som redan funnos och intill näst följande riksdag å fullmäktiges dispositionsräkning uppkommo, utan även de lönebesparingar, som kunde uppstå för vakanta tjänster vid dessa Riksdagens verk och inrättningar.

På hemställan av bankoutskottet vid 1850—1851 årens riksdag beslöto rikets ständer, dels att den på berörda sätt vid 1852 års ingång samlade fond av 20,000 rdr banko skulle överlämnas till en särskild pensionsanstalt för änkor och barn efter tjänstemän och betjante vid

bankodiskonten, lånekontoren och Tumba bruk, dels ock att den nya pensionsinrättningen skulle vid varje års slut från och med år 1852 och tills vidare samt intill dess densamma vunnit full stadga och säkerhet från riksbanken erhålla till andra ändamål icke avsedda besparingar å bankofullmäktiges dispositionsräkning till belopp av högst 600 rdr banko årligen, varemot några gratifikationier från nämnda räkning icke vidare finge av riksbankens medel till änkor och barn efter dessa tjänstemän utdelas. För den sålunda tillkomna pensionsinrättningen fastställde där- efter utskottet reglemente.

Omförmälda bidrag till pensionsinrättningen utbetalades i 11 år eller till och med år 1862. Vid sistnämnda års riksdag anmälde fullmäktige hos bankoutskottet, att, enär anstaltens kapital dåmera vuxit till nära 58,000 kronor, vars ränteavkomst vore fullt tillräcklig för bestridande av de från anstalten utgående pensioner, så att genom överskottet av nämnda avkomst, genom delägares årsavgifter och genom vakansbesparing tillökning i kapitalet årligen borde uppkomma, det årliga anslaget kunde upphöra, i följd varav detsamma icke vidare till kassan utgick.

Vid 1871 års utgång visa sig emellertid kassans inkomster icke förslå till bestridande av pensionsavgifterna, och ehuru under följande år extra avgift pålades kassans delägare och under år 1873 en gåva av 400 rdr rmt kom kassan till del, befanns vid revision av kassans räkenskaper sistnämnda år förhållandet mellan kassans inkomster och utgifter ej hava blivit bättre, än att för år 1874 en brist av 567 kronor 50 öre vore att motse, såframt pensionsbeloppen under året bleve oförändrade.

I anledning av dessa förhållanden och då de förutsättningar, vilka, efter vad förut omförmäls, år 1862 föranledde indragande av det kassan beviljade anslag av 900 rdr, icke vunnit bekräftelse, samt vid sådant förhållande den år 1851 givna utfästelsen om årligt understöd, intill dess kassan vunnit *full* stadga och säkerhet, väl finge anses ännu icke vara fullgjord, hemställde fullmäktige hos bankoutskottet vid 1874 års riksdag, det utskottet måtte hos Riksdagen föreslå, att till diskontverkens och Tumba bruks änke- och pupillkassa finge från och med år 1874 samt till dess kassan vunnit full stadga och säkerhet av riksbankens medel utbetalas ett årligt belopp av 900 kronor.

Vid föredragning av detta ärende fann utskottet väl de av fullmäktige anförda förhållanden tala för att något understöd åt kassan bereddes, men då utskottet föreställde sig, att förändrade anordningar borde kunna åstadkommas i den riktning, att för samtliga de under riksbanken hörande tjänstemän likartade villkor i avseende på såväl löneförmåner som pensionering bleve åvägabragta och det syntes förmånligt,

om i sammanhang därmed även anstalterna för understöd åt tjänstemännens familjer bleve likformigt ordnade och de för ändamålet inrättade särskilda kassorna om möjligt sammanslagna till en kassa, fann utskottet sig för det dåvarande icke böra göra någon framställning till Riksdagen i ämnet, utan anmodade fullmäktige att i detta ärende till 1875 års Riksdags bankoutskott avgiva utlåtande.

Sedan med anledning härav en på vetenskapliga grunder fotad utredning av pensionskassornas ställning och de villkor, under vilka nya delägare i bankostatens kassa skulle kunna emottagas, blivit verkställd samt delägarne i sistnämnda kassa förklarat sig villiga att på vissa uppgivna villkor bereda delaktighet i denna kassa åt tjänstemän och betjante vid avdelningskontoren och pappersbruket, hemställde fullmäktige hos bankoutskottet vid 1876 års riksdag, att utskottet ville hos Riksdagen göra framställning därom, att, för beredande av delägarerätt i nämnda kassa åt ifrågavarande tjänstemän och betjante, utgörande ett antal av 29, med pensioner motsvarande dem som i samma kassa utginge samt med de såväl åligganden som förmåner, kassans reglemente bestämde, måtte utöver de 200 kronor, vilka alltjämt av riksbankens medel till denna kassa utgått, av Riksdagen anslås ett årligt belopp av 3,400 kronor.

Då vid prövning härav och i sammanhang därmed framlagda förslag till ändrade reglementsbestämmelser utskottet i det för bankostatens kassa gällande reglemente fann införd bestämmelse därom, att pensionerna finge av delägarne själva ökas, när de funne kassans ställning sådant medgiva, men utskottet fann tryggheten och säkerheten för kassans bestånd efter den ifrågasatta sammanslagningen erfordra tillförlitlig kontroll till förekommande av förhastade beslut i omförmälda hänseende, hemställde utskottet genom fullmäktige till delägarne i bankostatens kassa, huruvida de ville underkasta sig förändring av kassans reglemente i det syfte, att alla frågor rörande såväl höjning som minskning i pensionsbeloppen för pensionstagare skulle underställas bankofullmäktiges prövning och godkännande. Då delägarne icke funnos benägna härtill, lämnade utskottet fullmäktige i uppdrag att vid påföljande riksdag inkomma med dels utredning, på vilka villkor bankostatens kassa innehade de till densamma hittills anvisade fonder samt de bidrag, som kassan av Riksdagen åtnjöte, dels ock förslag, på vad sätt diskontverkens och Tumba bruks änkekassa skulle kunna sättas i stånd att såsom delägare emottaga alla avdelningskontorens tjänstemän och betjante och att åt såväl deras som tjänstepersonalens vid pappers-

bruket änkor och barn bereda enahanda pensionsbelopp, som erhöles i bankostatens kassa.

Av den utredning, som därefter framlades för bankoutskottet vid 1877 års riksdag, framgick, att bankostatens änke- och pupillkassa, som inrättades år 1748 för tjänstepersonalen inom det då varande bankoverket eller riksbankens nuvarande huvudkontor, bildats dels av de medel, vilka alltsedan 1689 under namn av cantonal- och avancespengar utbetalats av tjänstemän och betjante vid riksbanken, dels av de lönebesparingar, vilka i följd av genom dödsfall eller befordringar ledigblivna tjänster inom bankoverket kunde under den månad, då tjänst åter tillsattes, uppstå, sedan kostnaden för tjänstens bestridande blivit av kassan gottgjord, dels av delägarnes pensionsavgifter, dels ock av de medel, vilka blivit kassan vid dess stiftande eller sedermera tillerkända. Dessa sistnämnda medel utgöras av

1:o från riksbanken uttagna s. k. auktionsöverskottsmedel till belopp av 8,461 daler 20 öre silvermynt eller 2,115 kronor 41 öre, vilka vid kassans bildande tilldelades densamma för att uppbringa dess kapitalfond till 20,000 daler silvermynt;

2:o på åtskilliga räkningar i banken innestående behållningar ävensom sådana över 50 år gamla fordringsposter, som bestodo av outtagna auktionsöverskott på de före år 1830 försålda guld- och silverpanter eller utgjorde behållningar på räkningarna i förra växelbanken eller den då varande depositionsavdelningen, om vilkas utbekommande vederbörande ägare icke inom viss föreskriven tid anmälde sig; varande dessa medel, vilka sålunda, likasom här ovan förut omförmälda uttagna auktionsöverskottsmedel, tillhört enskilda personer, som ägt att utfordra dem från banken, men försummat att göra sin rätt därtill gällande, kassan tillerkända genom kungl. kungörelsen den 6 augusti 1841, och hava de kassan härigenom tillflutna medel beräknats uppgå till 29,080 kronor 48 öre; samt

3:o av riksbankens egna medel till kassan anslagna 800 daler silvermynt eller 200 kronor årligen, vilka allt ifrån kassans stiftelse kommit henne till godo.

Efter det bankoutskottet vid 1877 års riksdag tagit del av berörda utredning samt av fullmäktige avgivits utlåtande i fråga om diskontverkens samt Tumba bruks änke- och pupillkassas sättande i sådant skick, att den skulle kunna åt samtliga avdelningskontorens och pappersbrukets tjänstemän bereda enahanda pensioner, som i bankostatens kassa erhöles, meddelade utskottet till Riksdagen, att utskottet delade den av föregående Riksdagars bankoutskott omförmälda åsikt om önskvärdheten

däruv, att grunderna för pensioneringen bleve enahanda för riksbankens samtliga tjänstemän och betjante och för sådant ändamål lämpligast varit, om tjänstepersonalen vid avdelningskontoren och pappersbruket kunnat förvärva delägarerätt i bankostatens kassa, som befunne sig i god ställning och förmåga att åt sina delägares änkor och barn bereda skäligen goda pensioner. Då emellertid de av utskottet vidtagna försök till överenskommelse om gemensam pensionsreglering strandat huvudsakligen emot delägarnes i sistnämnda kassa obenägenhet att underkasta sig den kontroll i avseende å pensioneringen, varförutan utskottet icke ansett sig kunna eller böra föreslå Riksdagen att till den gemensamma änkekassan anslå för det avsedda ändamålet erforderliga medel, fann utskottet icke någon annan utväg än att så ordna diskontverkens och Tumba bruks änke- och pupillkassa, att pensionsbeloppen i denna kassa gjordes lika stora med dem, som för tjänster med motsvarande löner funnes i bankostatens kassa bestämda.

För detta ändamål och på grund av verkställda beräkningar beslöt 1877 års Riksdag, att änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk skulle äga att av riksbankens medel erhålla ett årligt anslag av 4,550 kronor, varefter bankoutskottet, enligt Riksdagens uppdrag, fastställde stadgar för kassan, upprättade på de av fullmäktige i riksbanken angivna grunder. Härigenom blevo delägarne i den nya kassan med avseende på pensionsrätt och pensionsavgifter i huvudsak likställda med delägarne i bankostatens kassa.

Vid riksdagen år 1898 blev frågan om de båda kassornas sammanslagning å nyo upptagen, i det att bankoutskottet anmodade fullmäktige att låta verkställa undersökning av kassornas ställning och förmåga att uppfylla sina förbindelser samt att utreda på vilka villkor en dylik sammanslagning av kassorna kunde äga rum.

Den sålunda begärda undersökningen verkställdes under december månad 1898 och gav till resultat, att, vid jämförelse mellan kapitalvärdena å de båda kassornas *aktiva* och *passiva*, bankostatens kassas ställning utvisade ett kapitalöverskott av omkring 103,000 kronor samt att den andra kassans *aktiva* och *passiva* ungefär jämnt balanserade varandra.

Anmodade att avgiva yttrande angående den föreslagna sammanslagningen, förklarade delägarne i bankostatens kassa vid sammanträde under februari månad 1899, att de ej kunde för det dåvarande medgiva sådan sammanslagning, samt åberopade såsom skäl härför, att kassan enligt berörda utredning ägde god förmåga att fullgöra alla densamma åliggande förbindelser, men att svårigen kunde bedömas, vad i framtiden erfordrades till pensionerande av änkor och barn till tjänstemän och

betjante vid riksbankens allt talrikare avdelningskontor, varför en sammanslagning av de båda kassorna syntes kunna bliva för bankostatens änkekassa förlustbringande.

Fullmäktige meddelade detta till 1899 års bankoutskott under tillkännagivande tillika, att, då beslutanderätten i avseende å bankostatens kassa syntes ensamt tillhöra dess delägare, fullmäktige ej framlagt något förslag i avseende å villkoren för den ifrågasatta sammanslagningen.

Utskottet vidhöll emellertid uppfattningen, att det ur synpunkten av riksbankens intresse vore av synnerlig vikt, att en uppgörelse om kassornas sammanslagning kunde komma till stånd; och enär, såvitt handlingarna utvisade, delägarne i bankostatens kassa icke principiellt, utan allenast av ekonomiska betänkligheter ställt sig för det dåvarande avvisande i förhållande till den hos dem gjorda framställningen i ämnet, vid vilken ej varit fogat något förslag till sammanslagningens genomförande, fann utskottet frågan böra å nyo upptagas till behandling samt anmodade fullmäktige att söka uppgöra förslag till kassornas sammanslagning, så inrättat, att delägarnes i bankostatens änke- och pupillkassa fördel och rätt behörigen tillgodosåges.

Med anledning härav anförde fullmäktige i skrivelse till bankoutskottet vid 1900 års riksdag, att de genom delegerade behandlat frågan tillsammans med delegerade bland styrelsen för bankostatens kassa samt låtit genom professor And. Lindstedt verkställa en vetenskaplig utredning beträffande beloppet av det årliga tillskott, som skulle erfordras, därest de båda kassorna skulle förenas till en enda kassa med enahanda förmåga att motsvara sina förbindelser, som bankostatens änkekassa visat sig äga. Med anledning av denna utredning hade styrelsen för bankostatens kassa förklarat sig villig tillstyrka kassans delägare att i densamma upptaga avdelningskontorens änkekassa mot ett årligt bidrag av 7,550 kronor utöver det belopp av 4,550 kronor, som till den sistnämnda utginge, eller tillsammans 12,100 kronor årligen, dock att detta anslag beräknades på grund av medelmarkegångspriset å spannmål, varjämte kostnaden för de i landsorten boende delägarnes deltagande i revision av kassan, som skulle i Stockholm förrättas, borde av riksbanken bekostas.

I sistnämnda skrivelse tillkännagåvo emellertid fullmäktige, att, för avhjälpan av en av de väsentligaste olägenheterna av två änke- och pupillkassor för riksbankens tjänstemän och betjante, bankostatens änkekassa, på framställning av fullmäktige, förklarat sig villig träffa sådan överenskommelse, att, när delägare i någondera kassan från denna överflyttades till den andra, den förra kassan skulle, så långt av delägare inbetalda avgifter därtill försloge, till den andra kassan i delägarens

ställe betala på honom belöpande inträdesavgift, dock att, därest den nya delägarerätten vore större än den, han förlorade, delägaren skulle för den överskjutande delen själv erlägga därför belöpande avgifter. Med anledning härav och då det årliga tillskott från riksbankens sida, som av styrelsen för bankostatens kassa begärts för den ifrågasatta sammanslagningen, vore så betydligt, att fördelarna av en sådan ej syntes motsvara kostnaderna, funno sig fullmäktige, då ingen anledning ej heller förefanns, att delägarne i denna kassa skulle finnas villiga att nedsätta de av dess styrelse framställda anspråken, ej böra fördröja frågan genom inhämtande av deras yttrande, utan överlämnade frågan till utskottets prövning och särskilda bedömande, huruvida frågan om sammanslagningen borde tills vidare förfalla, därest mellan principalerna för de båda kassorna träffades överenskommelse i ovanberörda hänseende.

Utskottet återremitterade ärendet med anmodan till fullmäktige att avgiva yttrande angående det för sammanslagningen begärda ökade anslaget ävensom från styrelsen för bankostatens änkekassa inhämta yttrande, huruvida den ej vore villig att eftergiva det uppställda villkoret angående det ifrågasatta bidragets beräknande efter markegångspris.

När därefter delägarne i bankostatens änkekassa blevo i frågan hörda, förklarade sig dessa, med vidhållande av sin föregående år uttalade åsikt, fortfarande ej vilja ingå på en förening av de ifrågavarande kassorna. Enligt de vid sammanträden med delägarne för frågans behandling förda protokoll hade dock kassans styrelse föreslagit, att kassan skulle förklara sig villig att för ifrågasatta nya förpliktelser i stället för begärda årliga anslag, som skulle beräknas efter markegångspris, en gång för alla mottaga ett i penningar bestämt belopp, vilken ersättning, efter en räntesats av 4 ½ procent, skulle utgöra 268,888 kronor 89 öre. En stor minoritet bland kassans delägare anslöt sig till detta förslag och uttalades i särskild reservation mot det fattade beslutet, att, då bankoutskottet uttryckligen angivit, att det ifrågasatte endast sådant förslag till de båda kassornas sammanslagning, att därvid bankostatens änkekassas fördel och rätt behörigen tillgodosåges, samt uppenbart vore, att förslag till kassornas sammanslagning kunde uppgöras på sådant sätt, att bankostatens kassas rätt ej i någon mån trädde för när, delägarne ej bort avvisa utskottets framställning, utan att det ålegat dem att avgiva sådant förslag, som utskottet begärt.

Efter det fullmäktige för utskottet anmält vad sålunda i frågan förekommit, fann utskottet frågan om de båda kassornas sammanslagning ej föranleda till någon utskottets vidare åtgärd.

Däremot bemyndigades fullmäktige att för avdelningskontorens

änkekassa ingå på ovan omförmälda avtal angående inbetalande av inträdesavgift för sådan delägare, som överginge från den ena kassan till den andra.

År 1907 höjdes på framställning av fullmäktige det till kassan utgående bidraget, 4,550 kronor, med 1,450 kronor till sitt nuvarande belopp 6,000 kronor.

Förevarande framställning avser höjning av riksbankens årsbidrag till kassan med dels 8,000 kronor, därav 5,360 kronor för att täcka den nuvarande bristen och återstoden för att sätta kassan i stånd att möta ytterligare krav genom tillkomsten av nya delägare, dels ock ytterligare 4,000 kronor, därest delaktighet i kassan, på sätt föreslagits, skall medgivas verkställande styrelseledamöter i denna deras egenskap.

Utskottet.

I likhet med fullmäktige anser utskottet det vara med billighet förenligt, att verkställande styrelseledamot, som tillika är tjänsteman i riksbanken, beredes delägar rätt i kassan på grund av den lön, som tillkommer honom i sådan egenskap, och då utskottet även i övrigt finner ifrågavarande framställning välgrundad, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må höja riksbankens årsbidrag till änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk, nu 6,000 kronor, med 12,000 kronor till 18,000 kronor.

Stockholm den 14 mars 1913.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Vid detta ärendes behandling inom utskottet hava närvarit:

Av Första kammaren: herrar *von Stapelmohr*, *Neiglick*, *Hedenstierna*, *Gustafsson*, *Schöden*, *Almer*, *Roos* och *Gelotte* samt

av Andra kammaren: herrar *Wijk*, *Söderberg*, *Olsson* i *Blädinge*, *Kristensson*, *Leander*, *Carlson*, *Hagberg* och *Erlansson*.
